

DATOS IDENTIFICATIVOS

Intervención socioeducativa na infancia e adolescencia en situación de risco social

Materia	Intervención socioeducativa na infancia e adolescencia en situación de risco social			
Código	O05G130V01501			
Titulación	Grao en Educación Social			
Descritores	Creditos ECTS 6	Sinale OB	Curso 3	Cuadrimestre 1c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Didáctica, organización escolar e métodos de investigación			
Coordinador/a	Fernández Rodicio, Clara Isabel			
Profesorado	Fernández Rodicio, Clara Isabel			
Correo-e	cirodicio@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Cando se produce algunha situación que dificulta ou inhibe o desenvolvemento integral do menor estamos falando dunha situación de risco. Normalmente estas situacións danse no mesmo contorno do menor, pero situacións estruturadas e sociopolíticas tamén inciden negativamente neste grupo de poboación. Coñecer os factores que xeran situacións de risco para a infancia e a adolescencia, os indicadores que permitan identificalos e as repercusións que estas teñan nos menores que as sufran, convértese nun ámbito suficientemente amplo e complexo, no que o Educador Social debe intervir.			

Competencias

Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
C2	Estar capacitado/a para o diagnóstico e a mediación na prevención e resolución de conflitos en condicións de desigualdade e crises en comunidades socioeducativas
C5	Coñecer os fundamentos do deseño e uso dos medios, recursos e estratexias para a intervención socioeducativa e incorporalos nos diferentes ámbitos de acción socioeducativa
C6	Comprender a traxectoria da educación social e a configuración do seu campo e identidade profesional, a nivel comunitario, estatal, europeo e internacional
C8	Potenciar estruturas e procesos de participación e acción comunitaria, aplicando programas e técnicas de intervención (dinámica de grupos, motivación, negociación e promoción da asertividade...)
C12	Diseñar, aplicar e avaliar programas e estratexias de intervención socioeducativa no ámbito do desenvolvemento comunitario e cooperación ao desenvolvemento
C14	Diseñar, aplicar e avaliar programas de educación permanente e de persoas adultas e anciás
C15	Diseñar, aplicar e avaliar programas para a inserción social e laboral
C16	Elaborar e interpretar informes técnicos, de investigación e avaliación sobre accións, procesos e resultados socioeducativos
C17	Dominar as metodoloxías de dinamización social e cultural

C18	Ter capacidade para potenciar as relacións interpersoais, desenvolver habilidades de comunicación interpersoal, solidariedade e empatía
C19	Administrar, coordinar e supervisar entidades, equipamentos e grupos, en función de diferentes contextos e necesidades
D2	Planificación e organización
D3	Comunicación oral e escrita na/s lingua/s materna/s con apertura a outros códigos lingüísticos, en especial, as linguas cooficiais na comunidade galega
D4	Utilización das TIC no ámbito de estudo e contexto profesional
D5	Xestión da información
D6	Resolución de problemas e toma de decisións
D7	Dominio de metodoloxías e técnicas educativas, dinamizadoras de asesoramento e orientación
D8	Capacidade crítica e autocrítica
D9	Capacidade para integrarse e comunicarse con expertos doutras áreas e en distintos contextos
D10	Recoñecemento e respecto de a diversidade e multiculturalidade
D11	Habilidades interpersoais
D12	Compromiso ético

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
1.Coñecer, analizar e indagar sobre a realidade social e educativa.	A1 A2 A3	C2 C5 C14 C16 C17	D2 D3 D4 D6 D8 D9 D10 D12
2.Deseñar,organizar, por en práctica e avaliar programas de intervención socio-educativa para minimizar as dificultades sociais	A2 A3 A4	C2 C5 C12 C14 C16 C17 C18	D2 D3 D5 D12
3.-Asesorar na elaboración e aplicación de plans, programas, proxectos e actividades socio-educativas e de compensación	A2 A3 A4	C2 C5 C14 C15 C17	D3 D4 D7 D8 D10 D12
4.-Favorecer o desenvolvemento comunitario e socio-educativo		C2 C5 C8 C12 C14 C17 C19	D2 D3 D4 D10 D11 D12
5.-Analizar e diagnosticar a realidade social e as dificultades sociais como base que fundamenta o desenvolvemento de accións e iniciativas socio-comunitarias e educativas	A1 A2 A3 A4	C5 C8 C12 C19	D2 D3 D4 D6 D8 D10 D11 D12
6.-Adquirir e comprender os coñecementos teóricos e os recursos instrumentais e metodolóxicos precisos para o desenvolvemento exitoso da intervención socio-educativa na infancia e adolescencia en dificultades sociais	A1 A2 A3 A4	C2 C5 C6 C8 C14 C17 C19	D2 D3 D4 D5 D8 D11 D12

7.- Formar a profesionais que actúen no ámbito da intervención socio-educativa que sexan capaces de dar resposta a realidades diversas da sociedade actual

A2 C5 D2
A3 C8 D6
A4 C16 D8
A5 D11
D12

Contidos

Tema

1. Conceptualización de infancia e adolescencia en dificultades sociais.	1.1. Introducción. 1.2. Benestar social e infancia. 1.3. Dificultade social na infancia. 1.4. O bo trato á infancia e a resiliencia. 1.5. Lexislación.
2. Concepto de inadaptado e desadaptado. Marxinación-prevenición.	2.1. Familia, escola, relixión e poder, axentes de socialización. 2.2. Marxinación social do menor. 2.3. Inadaptación social. 2.4. Conflito e desviación social. 2.5. Lineas de intervención en competencia social.
3. A prevención: Intervención, metodoloxía e niveis de intervención.	3.1. Metodoloxía do proceso de intervención. 3.2. Proceso de intervención. 3.3. Estudo diagnóstico. 3.4. Niveis de intervención. 3.5. Marco xeral dos recursos sociais para menores e novos. 3.6. Diferentes tipoloxías de infancia e adolescencia en dificultad social.
4. Modalidade de atención socio-educativa: Intervención preventiva, asistencial e rehabilitadora.	4.1. Prevención do absentismo e o fracaso escolar. Programas de absentismo. 4.2. Educación intercultural. Educar para a igualdade: a asimilación cultural. 4.3. Atención residencial. 4.4. Atención a menores inmigrantes. 4.5. A reeducación e a integración social do menor.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introductorias	2	0	2
Aprendizaxe baseado en proxectos	8	0	8
Resolución de problemas	6	0	6
Foros de discusión	2	0	2
Prácticas con apoio das TIC	0	2	2
Lección maxistral	18	0	18
Estudo de casos	2	0	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introductorias	Caso lexislación
Aprendizaxe baseado en proxectos	Os alumnos elaborarán un proxecto relacionado cos temas a tratar na materia, coa axuda e orientación do docente.
Resolución de problemas	O docente propón algúns problemas e situacións a resolver polos estudantes coa axuda e acompañamento do profesor.
Foros de discusión	Tema de interés para a materia.
Prácticas con apoio das TIC	Preguntas test de cada uno dos temas
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dalgúns dos contidos da materia.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Aprendizaxe baseado en proxectos	Asesoramento individual ou grupal na aula e nas titorías co profesor.
Resolución de problemas	Asesoramento individual ou grupal na aula e nas titorías co profesor.

Avaliación

Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
------------	---------------	---------------------------------------

Actividades introductorias	Caso de lexislación	5	A2 A4	C5	D5 D8
Aprendizaxe baseado en proxectos	Elaboración dun proxecto que se valorará cos criterios acordados na aula.	30	A2 A3 A5	C5 C8 C12 C14 C15 C17 C18 C19	D4 D5 D6 D7 D8 D9 D10 D11 D12
Resolución de problemas	Resolución dos problemas propostos, que se valorarán cos criterios acordados na aula.	20	A1 A2 A3 A5	C2 C5 C6 C8 C12 C14 C15 C16 C19	D2 D4 D5 D6 D7 D8 D9 D10 D11 D12
Foros de discusión	Tema de la materia	10	A5	C6 C18	D5 D9
Prácticas con apoio das TIC	Test de los temas	5			
Estudo de casos	Resolución dos casos a partires de informe previo, sempre relacionado con ámbito de menores	30	A3 A5	C8 C12 C16 C18 C19	D6 D10 D12

Outros comentarios sobre a Avaliación

- Para superar satisfactoriamente a materia recoméndase asistir a las clases (80% de asistencia). Os datos pessoais e a FOTO deberá incluírse en FAITIC.
- O alumnado abrirá un conta de correo electrónico en Office 365 (Ver Secretaría online)
- Notas del examen se publicaran en FAITIC. Las fechas del examen y revisión están publicados na web de la Facultade de Educación.
- Para superar a materia deberá tener aprobado el exame y alcanzar la evaluación positiva del 40% de las actividades.
- Aquel alumnado que por circunstancias justificadas no pueda asistir regularmente a las clases deberá comunicarlo a la profesora y deberá realizar as actividades inividualmente.
- As competencias non adquiridas na primeira convocatoria poderán ser recuperadas na convocatoria de xullo.
- As tutorías realizaranse no despacho situado en 2º Pavillón, baixo, despacho nº 26. De non poder acudir a tutorías presenciais levarán a cabo a través de campus remoto (Despacho 856 previa cita Profesora Clara Isabel Fernández Rodicio) .

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Sorribas García, M.; García López, A. y Gras Magriñá, M. (2015), **Intervención con familias y atención a menores en riesgo social**, Altamar,

Bibliografía Complementaria

AAVV (2010), **Educación XXI**, UNED,

Alsinet, C. y Balsells, M.A.(2011), **Infancia y adolescencia en riesgo social**, Milenio,

Balsells, M.A.; Del Arco, I. y Miñambres,A. (2009), **La infancia en situación de riesgo social y sus familias**, Ed.París,

Barudy, J. (1998), **El dolor invisible de la infancia**, Paidós,

Barudy, J. y Dantagnan, M.(2007), **Los buenos tratos a la infancia**, Gedisa,

Barundy, J. y Marquebreucq, A.P. (2006), **Hijas e hijos de madres resilientes: traumas infantiles en situaciones extremas: violencia de género, guerra, genocidio, persecución y exilio**, Gedisa,

Benítez, M.T.; Languín, A. y Sánchez, M. (2000), **Programa de atención al niño en situación social de riesgo**, Díaz de Santos-Ayuntamiento de Madrid,

Bowlby, J. y Marquebreucq, A.P. (2006), **Una base segura: aplicaciones clínicas de una teoría del apego**, Paidós,

Brazelton, T. y Greenspan, S. (2005), **Las necesidades básicas de la infancia. Lo que cada niño o niña precisa para vivir, crecer y aprender**, Graó,

Calatayud, E. (2009), **La educación de los jóvenes: Una tarea social compartida**, Fundación Ecoem,

Cantón, J. y Cortés, M. (2003), **Guía para la evaluación del abuso sexual infantil**, Pirámide,

Cantón Duarte, J. y col. (2013)., **Violencia doméstica, divorcio y adaptación psicológica**, Pirámide,

Casado, J.; Díaz, J.A. y Martínez, C. (1997), **Niños maltratados**, Díaz de Santos,

Castillo, S. y Cabrerizo, J. (2011), **Evaluación de la intervención socioeducativa. Agentes, ámbitos y proyectos**, Pearson,

Colás, A. (2011), **Derecho penal de menores**, Tirant lo Blanch,

Cyrułnik, B. (2007), **Los patitos feos: la resiliencia, una infancia infeliz no determina la vida**, Gedisa,

Fernández, J.M.; Hamido, A. y Fernández, M. (2008), **El Educador Social de menores. Cuaderno de aprendizaje.**, Pirámide,

Fernández Millán, J.M. y Hamido Mohamed, A. (2011), **Educación social y atención a la infancia**, Pirámide,

Fryd, P. (coord.) (2011), **Acción socioeducativa con infancias y adolescencias. Miradas para su construcción**, UOC,

Galán Rodríguez, A. (2011), **La protección a la infancia: el desafío del Rey Salomón**, Eos,

García Barriocanal, C.; Imaña, A. y De la Herrán, A. (2007), **El Acogimiento Residencial como medida de protección al menor**, Defensor del menor en la Comunidad de Madrid,

García, N. y Noguero, V. (2007), **Infancia maltratada. Manual de intervención**, Pirámide,

Gómez, E. (2002), **Guía para la atención al maltrato infantil: desde los servicios sociales**, Servicio de Publicaciones Universidad de Cantabria,

González, E. (coord.) (2001), **Menores en desamparo y conflicto social**, CCS,

Granados, P. y Mudarra, M.J. (2010), **Diagnóstico en Educación Social**, Sanz Torres,

López, F. (2010), **Necesidades en la infancia y en la adolescencia**, Pirámide,

Martín Hernández, J. (2005), **La intervención ante el maltrato infantil. Una revisión del sistema de protección**, Pirámide,

Martín, J. (2009), **Protección de menores. Una institución en crisis**, Pirámide,

Martínez García, C. (Coord) (2007), **Los sistemas de protección de menores en la España de las Autonomías. Situación de riesgo y desamparo de menores. Acogimiento familiar y acogimiento residencial**, Dykinson.,

Martínez, I. y Vázquez, A. (2006), **La resiliencia invisible: infancia, inclusión social y tutores de vida**, Gedisa,

Melendro, M. y Rodríguez, A.E. (2013), **Intervención con menores y jóvenes en dificultad social**, UNED,

Melendro, M. (2009), **El tránsito a la vida adulta de los jóvenes en dificultad social. Estrategias flexibles de intervención socioeducativa**, UNED,

Mondragón, J. y cols. (2004)., **Intervención con menores: acción socioeducativa**, Narcea,

Ochoterena, J. y Arruabarrena, M.I. (2001), **Manual de protección infantil**, Masson,

Quicios, M.P. (2013), **Infancia, adolescencia y juventud en dificultad social**, Mc Graw Hill,

Rodríguez, F.J. y Becedóniz, C. (Coords.) (2007), **El menor infractor. Posicionamiento y realidades**, Principado de Asturias,

Ruiz, M.V. y Martín, M.S. (2008), **Adolescentes en riesgo social. Prevención e intervención**, Comunidad de Madrid- Consejería de Familia y Asuntos Sociales,

Sáinz-Cantero, M.B. y Pardo, E. (2010), **Régimen jurídico de los centros de protección y reforma de menores**, Comares,

Sanmartín, J. (Coord.) (2008), **Violencia contra niños**, Ariel-Centro Reina Sofía para el estudio de la violencia,

Suárez, J.M. (1999), **Historia dos dereitos da infancia**, Xunta de Galicia,

Tarín, M. y Navarro, J.J. (2006), **Adolescentes en riesgo. Casos prácticos y estrategias de intervención socioeducativa**, CCS,

Urra, J. (2010), **Adolescentes en conflicto. 53 casos reales**, Psicología. Pirámide,

Vélez de Medrano, C. (2008), **Intervención educativa y orientadora para la inclusión social de menores en riesgo**, UNED,

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Diagnóstico e análise de necesidades socioeducativas/O05G130V01303

Intervención socioeducativa para a inclusión social/O05G130V01405

Plan de Continxencias

Descrición

=== MEDIDAS EXCEPCIONAIS PLANIFICADAS ===

Ante a incerta e imprevisible evolución da alerta sanitaria provocada pola COVID- 19, a Universidade establece una planificación extraordinaria que se activará no momento en que as administracións e a propia institución o determinen atendendo a criterios de seguridade, saúde e responsabilidade, e garantindo a docencia nun escenario non presencial ou non totalmente presencial. Estas medidas xa planificadas garanten, no momento que sexa preceptivo, o desenvolvemento da docencia dun xeito máis áxil e eficaz ao ser coñecido de antemán (ou cunha ampla antelación) polo alumnado e o

profesorado a través da ferramenta normalizada e institucionalizada das guías docentes DOCNET.

=== ADAPTACIÓN DAS METODOLOXÍAS ===

Metodoloxías docentes que se manteñen:

As metodoloxías docentes serán as mesmas nos tres escenarios, dado que foron deseñadas para facilitar unha transferencia fluída desde un escenario 100% presencial a outro 100% en remoto. En calquera caso, a única diferenza atinxe ao espazo non que se desenvolverá a actividade. No posible escenario de ensinanza mixta ou semipresencial, as metodoloxías levaríanse a cabo de modo semipresencial e virtual. Por outra banda, no escenario de ensinanza a distancia, as metodoloxías previstas adaptaríanse a una modalidade de execución virtual.

Metodoloxías docentes que se modifican:

Non se modifica a dinámica propia de ningunha metodoloxía docente, excepto, como se di no apartado anterior, a súa modalidade de execución, presencial e virtual (no caso dun escenario mixto); e exclusivamente virtual (no caso dun escenario a distancia).

Mecanismo non presencial de atención ao alumnado (titorías): Despacho 856 campus remoto; Foro de FAITIC e correo electrónico.

No potencial escenario de docencia semipresencial, as sesións de titorización poderán realizarse presencialmente e/ou no despacho virtual, baixo a modalidade de concertación previa e no horario que se estableza. No caso dun escenario docente na modalidade a distancia, a titorización realizarase unicamente polos medios telemáticos mencionados.

Modificacións (se proceder) dos contidos a impartir

Non hai modificacións nos contidos a impartir.

Bibliografía adicional para facilitar a auto-aprendizaxe

A bibliografía adicional será proporcionada ao longo do desenvolvemento da materia.

Outras modificacións

☐ Ferramentas para a docencia virtual. No escenario de docencia semipresencial, ademais da docencia presencial nas aulas, a actividade docente virtual impartirase mediante Campus Integra e preverase asemade o uso da plataforma de teledocencia Fatic como reforzo, e sen prexuízo doutras medidas que se poidan adoptar para garantir a accesibilidade do alumnado aos contidos docentes.

☐ No escenario de docencia a distancia, a actividade docente realizarase exclusivamente de modo virtual.

=== ADAPTACIÓN DA AVALIACIÓN ===

Non hai cambios nin nos instrumentos nin nos criterios de avaliación establecidos na guía docente ordinaria.

Probas pendentes que se manteñen:

Todas as probas propostas na guía docente para as vindeiras convocatorias, mantéñense en calquera das tres modalidades de ensinanza previstas: presencial, mixta e a distancia, para o curso 2020-21. Os criterios de avaliación, así como a súa ponderación sobre a nota final, se manteñen, tanto para o alumnado asistente, coma para o non asistente. Os procedementos ou tipoloxía de probas de avaliación, tampouco se modifican no seu contido, pero si no seu modo de execución, no caso dos dous potenciais escenarios docentes extraordinarios previstos. Así, no caso de estar nunha situación de ensinanza mixta ou semipresencial, as probas de avaliación poderán ser organizadas de modo presencial, dependendo das instalacións e medios dispoñibles. Se non fose posible facelas presencialmente, combinaríase a modalidade presencial coa virtual ou realizaríanse exclusivamente de forma virtual.

Se a situación é de ensinanza a distancia, todas as probas de avaliación realizaranse de modo virtual.

Probas que se modifican

Para o curso 2020-2021, non hai modificacións nas probas de avaliación, agás no referido á modalidade de avaliación: presencial ou virtual, dependendo do escenario sanitario no que se leve a cabo a docencia.

Novas probas:

Non se prevén novas probas de avaliación.

Información adicional

Non hai.